

جهانگیری: این سری از مجموعه «پناه جان» حوزه دامپزشکی و کارهای نوینی را دربرمی گیرد که در حال انجام است. بحث این است که چطور می توان از این روش ها برای کمک به حیوانات استفاده کرد. فصل تازه مستند هفت قسمتی است و فکر نمی کنم ادامه دار شود

گفت وگو با کتابیون جهانگیری به بهانه تولید سری جدید یک مستند

«پناه جان»؛ عاشقانه ای برای حیات وحش

پررنگ ترین تصویر در ذهن همه ما از مستند، مستندهای حیات وحش است که همواره از رسانه های مختلف پخش می شود. مستندهایی که به حیات جاندارانی می پردازد که کمتر سراغ آنها می رویم و اطلاعات کمی از زیست آنها داریم. همین اطلاعات کم و بعضا غلطی که افراد غیرمتخصص به ما انتقال می دهند، موجب حیوان هراسی شده است که خود این یکی از عوامل افزایش خشونت علیه حیوانات می شود. این روزها اخبار زیادی از آزار و خشونت علیه جانوران و حیات وحش به گوشمان می رسد که ناشی از همین ناآگاهی است. مستند «پناه جان» از مجموعه مستنداتی است که با نگاه متفاوت و تازه به حیات وحش ورود پیدا کرده است. تاکنون دو فصل از این مجموعه مستند به کارگردانی کتابیون جهانگیری در شبکه مستند پخش شده است. سری سوم «پناه جان» هم آماده پخش از این شبکه تلویزیونی است. مستندساز تلاش دارد در این مجموعه فرهنگ سازی در زمینه حیات وحش داشته باشد و در این فصل نگاهی تازه به علم دامپزشکی و ترکیب آن با حوزه تخصصی انسانی ارائه کند. این تقابل پراز مهر با حیوانات در قالب پناه جان بهانه ای شد تا گفت وگویی با کارگردان این مستند داشته باشیم که مشروح آن را در ادامه می خوانید.

هانیه علی نژاد
روزنامه نگار

کشف حیات وحش با طعم مستند

زندگی جانداران همیشه همانند رازی بوده است و به واقع نمی دانیم راز بقای آنها چیست. این روزها اما دیگر این رازها به واسطه مستندهای بسیاری که در این زمینه ساخته شده، درحال کشف شدن است. حیات وحش همواره به دلیل اهمیت زیاد و همچنین گستردگی آن، از موضوعاتی بوده که مستندهایی که از چگونگی زیست جانداران در زیست بوم خود سخن می گویند. در این زمینه مستندسازان ایرانی نیز از قافله عقب نماندند و دست به ساخت در این حوزه زدند. زیست بوم و حیات وحش ایران از جمله موضوعاتی است که همواره و همیشه نکات بکر و تازه ای را می توان درباره آن کشف کرد. مستندسازان با دید حرفه ای خود، این موارد بکر را کشف کرده و پس از طی سال ها پژوهش و صوری که لازمه کار در این حوزه است، تصاویر ناب و شگفتی را می کنند. از مستندهای ایرانی که در این زمینه ساخته شده است، می توان به «اسرار حیات وحش ایران»، «منوجان» و «رخ خورشید» اشاره کرد.

اسرار حیات وحش ایران

مجموعه برنامه اسرار حیات وحش ایران به معرفی بسیاری از جانوران طبیعت ایران، زیستگاه و وضعیت حفاظتی آنها می پردازد. این مجموعه در هر قسمت سراغ یکی از جانداران و زیست آنها می رود که از جمله آنها می توان به روباه شنی، شاه روباه، گاندو، رودک، راکون، گورخر و گوزن های ایرانی اشاره کرد.

رخ خورشید

مستند رخ خورشید، روایتی از طبیعت بکر و دست نخورده ایران و نمایش زیستگاه جانوران و حیات وحش است. این مستند همچنین به معرفی گونه های مختلف جانوری کشور می پردازد. رخ خورشید به تهیه کنندگی عطا پناهی و کارگردانی علی رمضانیان در هفت استان کرمان، یزد، خراسان رضوی، خراسان شمالی، فارس، سمنان و سیستان و بلوچستان سفر و فیلمبرداری شده است. تولید این مستند از سال ۸۹ آغاز شد و تا سال ۹۵ به طول انجامید.

منوجان

مستند شش قسمتی منوجان به کارگردانی خلیل زارعی از دیگر مستندهای ایرانی درمورد حیات وحش ایران است. منوجان شهری در جنوب استان کرمان نزدیک به سیستان و بلوچستان است. این مستند تصاویری متفاوت از حیات وحش متنوع در جنوب ایران به ویژه منطقه منوجان را به نمایش درآورده است. ساخت این مجموعه مستند شش قسمتی نزدیک به سه سال زمان برد و هر قسمت از آن بین ۲۶ تا ۳۸ دقیقه متغیر است.

ما با معضل فرهنگی در حوزه حیوانات مواجه هستیم و چقدر بحث آسیب ها، مربوط به آسیب انسانی است. آسیب هایی که عمدی است و هزینه مادی و معنوی در پی دارد. دلیل آن هم فقط به نبود فرهنگ سازی در این زمینه مربوط است.

این فرهنگ سازی وظیفه چه سازمانی است و نبود آن از کجا ناشت می گیرد؟

بهتر است بپرسیم آیا ما کاری انجام داده ایم؟ تلویزیون با مستنداتی که پخش می کند و روند معکوسی که دارد، جهت خلاف فرهنگ سازی را طی می کند. مثلاً مستند غیرعلمی و غیر فرهنگی «دومینو» را در نظر بگیرید. دقیقاً از زمان پخش این برنامه آمار حیوان آزاری ما به شدت افزایش پیدا کرده است. در این یک سال با مواردی مواجه شدیم که هولناک بوده است. وقتی حیوان هراسی را باب می کنند، بعدتر به گونه های دیگر حیوانی گسترش پیدا می کند. کلی تلاش کرده ایم حیوان هراسی و خشونت علیه حیوانات را تعدیل کنیم اما یک مستند با حرف های غیرواقعی همه چیز را به هم می ریزد.

اصلا علت جا انداختن فرهنگ حیوان هراسی چیست؟

زمان قرون وسطی زمانی که طاعون آمد، افراد رازنده زنده می سوزانند. چون توانایی مقابله با آن و علمش را نداشتند. الان هم چون افراد برای حیات وحش وقت نمی گذارند و با آن برخورد علمی ندارند، از بیخ آن را قطع می کنند. می خواهند مردم در خانه هایشان از حیوانات نداشته باشند از بدی های آن حیوان می گویند. مثلاً می گویند سگ بد است ولی این قضیه تنها به سگ منتهی نمی شود. از این حیوان به تمام حیوانات اشاعه پیدا می کند. ما می توانیم آموزش دهیم اگر حیوان خانگی می آورید، مشکلاتی دارد و نمی توانید نگهداری کنید. باید جلوی قاچاق و پرورش دهندگان را بگیرید. چون نمی توانند این کارها را انجام دهند، می آیند بین مردم حیوان هراسی را اشاعه می دهند تا زمانی که به حیوانات آزار می رسانند، مردم مخالفت نکنند. من می گویم این حیوان هراسی منجر به خشونت می شود. اصلاً یکی از وجوه ترس، خشونت است. در دعاوهای انسانی نیز همین است. من در این مجموعه می خواهم بگویم چیزی به نام علم وجود دارد و از دریچه علم به آن وارد شویم. امیدوارم سایر شبکه ها نیز مانند شبکه مستند نگاهشان را تغییر دهند و اطلاعات درست به مردم بدهند. اگر تلویزیون اطلاعات غلط به جامعه دهد، نتیجه اش عوارض روانی غلطی است که در جامعه می بینیم.

آیا ایده ساخت این مستند از کجا آمده است؟

سال هاست بحث حیات وحش جزو دغدغه های زندگی ام است و من در این حوزه و مسائل و مشکلات شان فعالیت می کردم. وارد دامپزشکی می شدم و می دیدم چه امکاناتی وجود دارد و چه جراحی هایی انجام می شود. زمان هایی بود که به مساله حیات وحش توجهی نمی شد و این امکانات نبود. معمولاً ما به راحتی حیوانات را از دست می دادیم اما وقتی به دامپزشکی به عنوان یک حرفه جدی نگاه شد و روی آن کار صورت گرفت، همه چیز تغییر کرد. الان دیگر این طور نیست که اگر حیوانی از دست رفت، ما به سادگی از کنار آن بگذریم.

در این سری از مستند به چه چیزهایی می پردازید و قرار است این داستان تا کجا ادامه پیدا کند؟

این سری از مجموعه حوزه دامپزشکی و کارهای نوینی را دربر می گیرد که در حال انجام است. بحث این است که چطور می توان از این روش ها برای کمک به حیوانات استفاده کرد. فصل تازه، مستند هفت قسمتی است و فکر نمی کنم ادامه دار شود.

در این فصل چه نگاه تازه ای به روندی که قبلاً هم سراغ آن رفتید، داشتید؟

یکی از اتفاقات مربوط به ترکیبی از تخصص حوزه پزشکی انسانی و حوزه پزشکی حیوانی است. من به مشارکت هایی که میان این دو ایجاد شده است، پرداخته ام. آنچه ما با آن مواجه شده ایم این است که به حیات وحش مان آسیب می زنیم. در این مجموعه با مسائلی روبه رو می شوید که تکان دهنده است.

مخاطبان چطور؟ چقدر با این مجموعه ارتباط برقرار کردند؟

مستند ما خوب دیده شده است. قاعدتاً برای افرادی که مستند ما را دیدند تجربه جدید و نو به حساب می آید.

در این مجموعه مستند با چه چالش هایی مواجه بودید؟

هرقدر بخواهید کار کیفیت بهتری داشته باشد، نیازمند این است هزینه پرداخت شود. هزینه های پایین محدودیت های زیادی را ایجاد می کند. من مجبور شدم در این مجموعه مواردی را خودم تقبل کنم. در فرآیند این مستند، اتفاقاتی رقم خورد که باعث شد تشخیص نتیجه مستند سخت شود و برخی موارد نیاز به هزینه های دوباره داشت. مشکلات مالی از مسائلی است که مستندسازان به ویژه مستندسازان در حوزه حیات وحش با آن درگیرند.

